

УДК 657.631

Особливості застосування Міжнародних стандартів аудиту під час аудиту фінансової звітності кредитних спілок

Шиманська К.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Житомирського державного технологічного університету

Зниження рівня довіри до банківських фінансових установ в умовах фінансової нестабільності призвело до зростання популярності кредитних спілок серед населення. Проте відсутність суворої регламентації їх діяльності, порівняно з банками, вимагає посилення дієвості незалежного аудиту як інструменту забезпечення прозорості діяльності фінансових установ в ринковому середовищі. У статті розкрито особливості застосування Міжнародних стандартів аудиту під час аудиту фінансової звітності кредитних спілок для підвищення якості аудиторських послуг та формування аудиторської думки про достовірність фінансової звітності кредитних спілок, що дозволить задовольнити інформаційні потреби потенційних вкладників та кредиторів таких установ.

Ключові слова: кредитні спілки; аудит; міжнародні стандарти аудиту; аудиторські процедури; фінансова звітність.

Шиманская Е.В. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ АУДИТА ПРИ АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ

Снижение уровня доверия к банковским финансовым учреждениям в условиях финансовой нестабильности привело к росту популярности кредитных союзов среди населения. Однако отсутствие строгой регламентации их деятельности, по сравнению с банками, требует усиления действенности независимого аудита как инструмента обеспечения прозрачности деятельности финансовых учреждений в рыночной среде. В статье раскрыты особенности применения Международных стандартов аудита при аудите финансовой отчетности кредитных союзов для повышения качества аудиторских услуг и формирования аудиторского мнения о достоверности финансовой отчетности кредитных союзов, что позволит удовлетворить информационные потребности потенциальных вкладчиков и кредиторов таких учреждений.

Ключевые слова: кредитные союзы; аудит; международные стандарты аудита; аудиторские процедуры; финансовая отчетность.

Shymanska K.V. APPLICATION FEATURES OF THE INTERNATIONAL STANDARDS ON AUDITING IN THE AUDIT OF CREDIT UNIONS' FINANCIAL STATEMENTS

The decline in confidence to banking financial institutions in conditions of the financial instability has led to the increased popularity of credit unions. However, the lack of strict regulation of their activities, compared to banks, requires intensification and effectiveness of the independent audit as a tool of ensuring the transparency of financial institutions activity in the market environment. The article describes the features of the application of International Standards on Auditing in the auditing of financial statements of credit unions to increase quality of auditing services and forming an audit opinion on the reliability of financial statements of credit unions that will meet the information needs of potential investors and creditors of these institutions.

Keywords: credit unions; audit; International Standards on Auditing; auditing procedures; financial statements.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Постійне зниження рівня довіри до банків та небанківських кредитних установ, яке спостерігається останнім часом, призводить до різкого зменшення кредитних ресурсів, зниження рівня ефективності діяльності таких установ, тінізації грошових коштів та їх осідання «на руках» у населення, а то й виведення на закордонні рахунки. Хоча все ж таки частина відкликаних раніше депозитів через

певний час повернулася на фінансові ринки, проте в інші, небанківські установи, зокрема кредитні спілки. Цьому сприяло не тільки зниження рівня довіри до банків, а й певні особливості діяльності саме кредитних спілок, серед яких: відсутність моніторингу походження депозитних коштів, високі (порівняно з банківськими) відсотки за вкладами, в т. ч. в іноземній валюті, гнучкість умов депозитних та кредитних договорів, відсутність комісійних

платежів та витрат на обслуговування заборгованості тощо.

Про вказані тенденції свідчить той факт, що Портфель небанківських кредитних установ в минулому році зріс на третину – до 14,46 млрд. грн. [1]. При цьому друге місце за обсягами виданих кредитів посідають кредитні спілки (1,8 млрд. грн.) [1].

Проте значним недоліком діяльності таких установ є відсутність належного рівня регулювання та контролю діяльності небанківських фінансових установ, що спричиняє значні ризики у захисті прав вкладників, відсутність дієвого механізму притягнення такої установи та її посадових осіб до відповідальності. Як наслідок, ймовірна втрата довіри як до банківського, так і до небанківського фінансового сектору, а отже вилучення з економіки значної частки грошових ресурсів фізичних осіб.

На сьогодні аудиторська діяльність щодо кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ залишається в незадовільному стані, оскільки у листопаді 2015 р. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, звернулася до Аудиторської палати України з проханням анулювати свідоцтва десяти аудиторських фірм, що, на думку регулятора, провели неякісний аудит небанківських фінансових установ у 2014 р. [2]. На думку О.Л. Біляченко, «ефективно побудована система контролю у даних установах дозволить уникнути порушень законодавства, зменшить ризик шахрайства, підвищить довіру населення до кредитних спілок, що обумовлює актуальність теми дослідження» [3, с. 152].

За цих умов зростає актуальність підвищення дієвості та прозорості незалежного аудиту таких компаній, встановлення аудитором відхилень у показниках фінансової звітності кредитних спілок, а також виявлення та розкриття інформації про можливі шахрайські дії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним та практичним аспектам контролю у кредитних спілках, зокрема питанням аудиту, присвятили свої праці О.Л. Біляченко [3], О.М. Васильченко [4], В.С. Здреник [3], Г.М. Лютова [5], М.С. Мельник [5], В.С. Мохняк [6], Л.М. Полякова [6], О.М. Шинкаренко [7], О.Ю. Шишута [8].

Заслуговує на увагу дослідження О.М. Васильченко, у якому детально розкрито порядок встановлення документальної обґрунтованості відображення фінансово-господарських операцій в обліку кредитної спілки в ході судово-бухгалтерської експертизи [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, потребують вирішення ряд організаційних питань аудиторської перевірки у кредитних спілках та конкретизація методичних положень застосування міжнародних стандартів аудиту при перевірці їх фінансової звітності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є встановлення особливостей проведення аудиторської перевірки в кредитних спілках відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудиторська перевірка, що є логічною послідовністю дій аудитора з метою отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів щодо достовірності фінансової звітності, відбувається за чотирма етапами. Вважаємо за доцільне використовувати такий підхід для цілей даного дослідження у зв'язку з тим, що його обґрунтовано у працях вітчизняних вчених, що вивчали проблеми аудиту. Відповідно, подальший розгляд процесу аудиту в кредитній спілці буде розглянуто в контексті чотирьох його етапів: організаційного (договірного), підготовчого (ознайомчого), методичного (дослідницького, технічного) та завершального (узагальнюючого).

Організаційний етап аудиту. Організаційний етап аудиту фінансової звітності кредитної спілки загалом не відрізняється від аудиту в інших суб'єктах господарювання. Проте статус кредитних спілок як небанківських фінансових установ та здійснення більшого державного нагляду за їх діяльністю з боку державного регулятора ринку цінних паперів обумовлює наявність більшої інформаційної бази для попередньої оцінки аудитором питання чесності клієнта та загрози незалежності аудитора, що виконується при ухваленні рішення про можливість прийняття клієнта (відповідно до вимог МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» [9]). Зокрема, така інформація міститься в спеціалізованих Інтернет-ресурсах щодо учасників фінансових ринків, публікується в офіційних виданнях органів влади та дозволяє аудитору перед прийняттям клієнта оцінити його ділову репутацію, наявність фактів порушення ним законодавства щодо операцій на ринку фінансових послуг, а також сформулювати судження про ризики провадження судових справ проти такого клієнта в майбутньому.

На цьому етапі відбувається також досягнення домовленості щодо умов завдання з аудиту, відповідно до вимог МСА 210 «Узго-

дження умов завдань з аудиту» [10]). Зазначимо, що відповідно до п. 2.1 Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [11], «достовірність і повнота річної фінансової звітності та звітних даних за рік повинна бути підтверджена аудитором (аудиторською фірмою), який (яка) внесений(а) до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, що ведеться Нацкомфінпослуг» [11]. Таким чином, аудитор, що, звісно, відповідає вищевказаним вимогам державного регулятора, слід чітко окреслити та структурувати завдання аудиторської перевірки, а також змісту аудиторського звіту, що буде надаватися за результатами аудиту.

Підготовчий етап аудиту. Аудит фінансової звітності кредитної спілки повинен враховувати, насамперед, галузеві особливості діяльності даного суб'єкта господарювання, зокрема, всі обставини його функціонування аудитор з'ясовує на попередньому (підготовчому) етапі аудиту.

Зауважимо, що якщо аудитор проводив перевірку фінансової звітності кредитної спілки в попередньому році, то ознайомлення вимагають показники звітного року в контексті дотримання загальної тенденції їх динаміки. У випадку нетипових та різких змін у складі активів, капіталу та зобов'язань, або зростання/зниження величини доходів та/або витрат, аудитор слід звернути посилену увагу на господарські операції, що призвели до відповідних змін.

Якщо ж для аудитора перевірка даної кредитної спілки є першою, то в цьому разі слід керуватися нормами МСА 510 «Перші завдання з аудиту – залишки на початок періоду» [12]. Тому доцільною буде розширена програма ознайомлення з клієнтом та середовищем його функціонування, яка передбачатиме наступні дії:

1) визначення правильності переносу залишків за складовими активів, капіталу та зобов'язань кредитної спілки на кінець попереднього періоду на початок поточного періоду;

2) вивчення здійснених у звітному періоду коригувань, пов'язаних з виявленими помилками, що допущені у попередніх звітних періодах;

3) встановлення повноти дотримання при відображенні залишків на початок періоду

облікової політики, що встановлена у кредитній спілці;

4) направлення письмових запитів до попереднього аудитора щодо надання доступу до його робочої та підсумкової аудиторської документації, у якій зафіксовано думку аудитора щодо залишків активів, капіталу та зобов'язань кредитної спілки на кінець попереднього періоду;

5) оцінка власних (проведених або запланованих) аудиторських процедур на предмет можливості отримання доказів щодо залишків активів, капіталу та зобов'язань кредитної спілки на початок періоду.

За результатами дослідження особливостей функціонування кредитних спілок в Україні та практики аудиторської діяльності сформульовано питання, вивчення яких дозволить аудитор виконати передбачені МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» [13] процедури ознайомлення з діяльністю кредитної спілки (табл. 1) та отримати розуміння середовища її функціонування. Крім того, продемонстровано вплив відповіді аудитора на рівень аудиторського ризику.

Використання даної анкети на виконання вимог МСА 315 [13] та аналіз її результатів дозволить оцінити ризикові ділянки систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю кредитної спілки та на основі вивчення результатів попередніх аудитів (відповідно до власної аудиторської документації або на основі тверджень попереднього аудитора) розробити загальну стратегію аудиту (з урахуванням вимог МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [14]).

Методичний етап аудиту. На методичному етапі відбувається виконання аудиторських процедур у відповідь на оцінені ризики. Формування методичного інструментарію перевірки зумовлюється специфікою досліджуваного об'єкту або класу операцій. Доцільно, щоб визначення аудиторських процедур, що будуть застосовані під час перевірки, відбувалося на етапі планування, проте на даному етапі вони можуть бути переглянуті відповідно до професійного судження аудитора, а також виходячи з результатів уже проведених процедур та ідентифікованих викривлень.

В.С. Мохняком та Л.М. Поляковою виділено основні елементи методики аудиту діяльності кредитних спілок [6, с. 160–162]. Критично оцінюючи підхід вказаних авторів,

Карта поведінки ризику при виконанні анкети аудитора щодо середовища функціонування кредитної спілки

№ з/п	Питання	Відповідь аудитора*	
		Так	Ні
<i>Тестування системи бухгалтерського обліку</i>			
1.	Чи сформована у кредитній спілці облікова політика?	↓	↑
2.	Чи виконуються положення облікової політики?	↓	↑
3.	Чи використовувалась кредитною спілкою нетипова кореспонденція рахунків для відображення?	↑	↓
4.	Чи відповідають сальдо активів, власного капіталу та зобов'язань кредитної спілки на початок періоду відповідним залишкам на кінець попереднього періоду?	↓	↑
5.	Чи відповідають дані аналітичного обліку даним Головної книги і Балансу (Звіту про фінансовий стан)?	↓	↑
6.	Чи правильно перенесено показники Звіту про власний капітал з попереднього періоду на початок звітного періоду?	↓	↑
7.	Чи відбувалося протягом звітного року виправлення помилок шляхом коригування залишків власного капіталу на початок звітного періоду?	↑	↓
8.	Чи відповідають скориговані залишки власного капіталу показникам Балансу на початок звітного періоду?	↓	↑
9.	Чи відповідає розкрита у фінансовій звітності за звітний період порівняльна інформація показникам відповідних форм за попередній період?	↓	↑
<i>Тестування системи внутрішнього контролю</i>			
1.	Чи передбачено в кредитній спілці здійснення контролю діяльності з боку органів найвищого управління?	↓	↑
2.	Чи є свідчення позитивного відношення та/або дій управлінського персоналу кредитної спілки до залучення фінансових ресурсів для фінансування кредитної діяльності без врахування динаміки основних фінансових показників?	↑	↓
3.	Чи створено на підприємстві відокремлені органи внутрішнього аудиту?	↓	↑
4.	Чи передбачено у функціональних обов'язках працівників, не залучених до діяльності відокремленого підрозділу внутрішнього аудиту, повноваження та відповідальність за здійснення контролю?	↓	↑
5.	Чи залучається суб'єкт зовнішнього незалежного контролю для оцінки ефективності функціонування системи внутрішнього контролю?	↓	↑
6.	Чи здійснюється регулярно тестування систем внутрішнього контролю кредитної спілки?	↓	↑
7.	Чи проводиться аналіз фактичних результатів діяльності кредитної спілки та їх відповідність прогнозам та результатам попередніх періодів?	↓	↑
8.	Чи закріплено на підприємстві розподіл обов'язків щодо надання дозволів, санкціонування та нагляду за основними групами операцій?	↓	↑
9.	Чи відбувалися протягом періоду зміна політики щодо джерел формування пасивів кредитної спілки?	↑	↓
10.	Чи відбувалися протягом періоду зміна кредитної політики кредитної спілки?	↑	↓
11.	Чи відбувалася протягом періоду суттєві зміни у складі учасників кредитної спілки?	↑	↓

Примітка: * Стрілками «↑» та «↓» показано поведінку аудиторського ризику залежно від відповіді аудитора на питання анкети, – відповідно, його зростання та зниження

слід наголосити на певних його недоліках та невідповідності міжнародним стандартам аудиту. Зокрема, авторами помилково віднесено нормативно-правові акти, що регламентують методологію бухгалтерського обліку до джерел аудиторських доказів. Крім того, вказані у цьому дослідженні процедури аудиту не відповідають тим, які передбачені МСА 500 «Аудиторські докази» [15].

О.М. Васильченко у своєму дослідженні виділяє завдання дослідження документів бухгалтерського обліку кредитних спілок з метою встановлення документальної обґрунтованості відображення господарських операцій [4]. Базуючись на підході вказаного автора та погоджуючись із предметними питаннями контролю, на їх основі систематизовано застосовувані аудиторські процедури, передбачені міжнародними стандартами аудиту (табл. 2).

Завершальний етап аудиту. Аудиторський звіт щодо фінансової звітності кредитної спілки складається з дотриманням вимог наступних нормативно-правових документів:

1) Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (визначає, що обов'язковим для розкриття фінансовими установами є звіт

про корпоративне управління, де вказується інформація про діяльність зовнішнього аудитора, що підтверджував фінансову звітність, а також встановлює вимоги до такого зовнішнього аудитора) [16];

2) Закону України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. № 2908-III (визначає обов'язковість підтвердження достовірності та повноти річної звітності кредитної спілки незалежним аудитором (аудиторською фірмою), визначеним загальними зборами кредитної спілки та представлення аудиторського висновку Уповноваженому органу та загальним зборам кредитної спілки) [17];

3) Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (визначає повноваження Нацкомфінпослуг щодо ведення Реєстру аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ) [18];

4) Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (регламентує порядок подання аудиторського висновку (звіту) про діяльність кредитної спілки до Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України) [11].

Таблиця 2

**Аудиторські процедури (передбачені МСА),
що застосовуються при аудиті фінансової звітності кредитних спілок**

Предметний напрям аудиторської перевірки відповідно до загальної стратегії аудиту (напрями, визначені О.М. Васильченко [4])	Аудиторські процедури, передбачені МСА 500 [15]						
	Перевірка	Спостереження	Зовнішнє підтвердження	Запит	Аналітичні процедури	Повторне обчислення	Повторне виконання
Прийняття вступних і обов'язкових пайових внесків	+	+	+	+	+		+
Залучення на договірних умовах внесків (вкладів) своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і в безготівковій формі	+	+	+	+			
Залучення на бездоговірній основі додаткових пайових внесків	+	+		+			
Повернення депозитних внесків (вкладів) і додаткових пайових внесків	+	+	+	+	+	+	+
Видача кредитів	+	+	+	+	+	+	+
Нарахування та сплата процентів на пайові внески, депозитні вклади (внески) і кредити	+	+	+	+	+	+	+

З урахуванням поданих вище нормативно-правових документів, аудитор складає аудиторський звіт (висновок), керуючись нормами МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності», 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора» та 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора».

Висновки з цього дослідження. Вивчення особливостей застосування міжнародних стандартів з аудиту в ході вивчення фінансової звітності кредитних спілок дало змогу дійти наступних висновків.

При побудові загальної стратегії аудиторської перевірки кредитної спілки особливу увагу слід звернути на формування адекватного розуміння аудитором середовища функціонування вказаної установи. В цьому контексті важливим кроком є аналіз нормативно-правового регулювання діяльності спілки, особливо в частині дотримання нормативів та правил формування її капіталу, здійснення операцій із залучення коштів та їх розміщення, а також тестування середовища функціону-

вання кредитної спілки, зокрема, його облікової та контрольної систем, що стає можливим з використанням розробленої Карти поведінки ризику при виконанні анкети аудитора щодо середовища функціонування кредитної спілки.

У зв'язку з тим, що існують правові обмеження щодо здійснення кредитними спілками господарської діяльності, спектр досліджуваних аудитором операцій буде незначним, проте їх складний юридичний статус обумовлює наявність специфічних ризикових ділянок аудиторської перевірки. Це призводить до доцільності застосування аудитором вибіркової перевірки, що дозволить на основі результатів тестування бізнес-середовища кредитної спілки визначити типові порушення у веденні обліку її операцій та ідентифікувати викривлення у показниках фінансової звітності.

Визначені на методичному етапі аудиторські процедури (передбачені МСА) структуровано за основними предметними питаннями аудиторської перевірки фінансової звітності кредитних спілок з урахуванням особливостей їх діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Украинцы нашли замену банкам // Капитал. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.capital.ua/ru/publication/63674-ukraintsy-nashli-zamenu-bankam>
2. Терехова Т.Л. Нацкомфинуслуг просит аннулировать сертификаты десяти аудиторским компаниям / Т.Л. Терехова // Капитал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.capital.ua/ru/publication/54694-natskomfinuslug-prosit-annulirovat-sertifikaty-desyati-auditorskim-kompaniyam>
3. Біляченко О.Л. Особливості контролю доходів кредитних спілок в Україні / О.Л. Біляченко, В.С. Здреник // Фінансовий простір. – 2015. – № 2. – С. 152–158.
4. Васильченко О.М. Встановлення документальної обґрунтованості відображення фінансово-господарських операцій в обліку кредитної спілки / О.М. Васильченко // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – 2010. – Вип. 10. – С. 571–574. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trsek_2010_10_86.
5. Мельник М.С., Лютова Г.М. Особливості відображення доходів кредитних спілок у фінансовій звітності, їх визнання та класифікація / М.С. Мельник, Г.М. Лютова // Фінансовий простір. – № 4(20). – 2015 – С. 115–121.
6. Мохняк В.С. Методика аудиту діяльності кредитних спілок в Україні / В.С. Мохняк, Л.М. Полякова // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2012. – № 722. – С. 159–162.
7. Шинкаренко О.М., Шведенко О.С. Особливості діяльності кредитних спілок та їх місце у фінансово-кредитній системі // Фінансовий простір. – 2015. – № 2. – С. 180–187.
8. Шишута О. Ю. Контроль діяльності кредитних спілок : дис. канд. ек. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» / О.Ю. Шишута – Луцьк, 2016. – 267 с.
9. Міжнародний стандарт аудиту 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.
10. Міжнародний стандарт аудиту 210 «Узгодження умов завдань з аудиту» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

11. Порядок складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25.12.2003 р. № 177. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0069-04>

12. Міжнародний стандарт аудиту 510 «Перші завдання з аудиту – залишки на початок періоду» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

13. Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

14. Міжнародний стандарт аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

15. Міжнародний стандарт аудиту 500 «Аудиторські докази» // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Частина I: Видання 2014 р. / пер. з англ. мови О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

16. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III / Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

17. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. № 2908-III / Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

18. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затв. Указом Президента України від 23.11.2011 р. № 1070/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.